

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»**

Випускова циклова комісія ветеринарних дисциплін

ПОГОДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи
 Ольга НИЧИПОРУК
27 серпня 2025 року

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. директора коледжу
Вячеслав ТАРАСІЮК
27 серпня 2025 року

ПРОГРАМА
з освітнього компонента
Фітотерапія у ветеринарній медицині

Розробник	Олександр ЮЩАК
Галузь знань	Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н6 Ветеринарна медицина
Освітньо-професійна програма	Ветеринарна медицина
Статус освітнього компонента	вибірковий
Мова навчання	українська

2025 р.

Програма ВК Фітотерапія у ветеринарній медицині для здобувачів освіти освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр спеціальності Н6 Ветеринарна медицина денної форми навчання, складена на основі ОПП «Ветеринарна медицина» «12» червня 2025 р.

Розробник: Олександр ЮЩАК

Програма обговорена на засіданні циклової комісії ветеринарних дисциплін

Протокол від 26 серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії Леся НЕДОПАД

Схвалено Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З.Гжицького»

Протокол від 27 серпня 2025 року № 8

1. ОПИС ВК НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ФІТОТЕРАПІЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	<i>фаховий молодший бакалавр</i>
Галузь знань	<i>Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина</i>
Спеціальність	<i>Н6 Ветеринарна медицина</i>
Освітньо-професійна програма	<i>Ветеринарна медицина</i>
Характеристика ВК Фітотерапія у ветеринарній медицині	
Статус	<i>вибірковий</i>
Загальна кількість годин	<i>90</i>
Кількість кредитів ЄКТС	<i>3</i>
Курсова робота (проект)	<i>-</i>
Форма оцінювання	<i>Залік-2 семестр</i>
Форма навчання	<i>денна</i>
Рік підготовки	<i>2 р. 10 міс.</i>
Семестр	<i>III курс, 2 семестр</i>
Аудиторні години	<i>60</i>
Лекції	<i>30</i>
Практичні заняття	<i>16</i>
Лабораторні заняття	<i>14</i>
Семінарські заняття	<i>-</i>
Самостійна робота	<i>30</i>

Примітка: співвідношення кількості годин (у відсотках):

аудиторних занять - 66,7%

самостійна робота - 33,4%

2. МЕТА ВК ФІТОТЕРАПІЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ , ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Основною метою вивчення вибіркового компонента Фітотерапія у ветеринарній медицині є оволодінні здобувачами освіти теоретичних знань багатства флористичних запасів України як лікарських засобів природного походження і як етіологічних факторів отруень тварин. Опановуючи дисципліну здобувачі освіти повинні навчитися визначати ключові поняття фітотерапії як навчальної дисципліни; трактувати взаємозв'язок між вмістом

біологічно активних речовин лікарських рослин і їх фармакологічною дією; оволодіти методикою виготовлення основних лікарських форм з рослинної сировини і використання фітозасобів; вибирати фітозасоби загальної та специфічної дії залежно від наявних функціональних розладів у хворих тварин.

Предмет вивчення вибіркового компонента Фітотерапія у ветеринарній медицині. ВК надає можливості не тільки засвоїти основні теоретичні аспекти фітотерапії та узагальнити отримані в процесі навчання знання про лікарські рослини і засоби рослинного походження, а й набути практичних навичок з їх використання для профілактики та в комплексному лікуванні на різних етапах захворювання, а також реабілітації хворих тварин.

Широке використання рослинної сировини для виготовлення лікувальних препаратів має особливе значення тому, що такі препарати значно дешевші і ефективніші заміники синтетичних, а це суттєво сприяє зниженню собівартості продукції тваринництва.

Основні завдання ВК.

1. Загальні відомості про рослинний світ планети, республіки і його загальноприйнята класифікація.
2. Точні знання про групи лікарських рослин за їх терапевтичною дією.
3. Правила збору лікарських рослин, технологія заготівлі, обробки, зберігання і переробки лікарської рослинної сировини.
4. Точні назви лікарських рослин окремих груп (латинська, українська, синоніми), хімічний склад сировини, фармакологічну дію, призначення, лікарські форми, дозування, показання і протипоказання до застосування.
5. Класифікація отруйних та шкідливих рослин.
6. Ареал (розповсюдження) отруйних та шкідливих рослин.
7. Етіопатогенетичний вплив отруйних та шкідливих рослин на тварин.
8. Клінічні ознаки та перебіг отруєнь різними рослинами, методи діагностики, лікувальні та профілактичні заходи. Визначення отруйних хімічних складників рослин.

Передумови вивчення: Вивчення курсу Фітотерапія у ветеринарній медицині передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів, цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, практичних заняттях та самостійної роботи. Необхідні знання з освітніх компонентів: «Латинська мова», «Фармакологія», «Біологія» в обсязі програми коледжу.

2.1. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (РН)

РН1 Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами в тому числі з професійних питань.

РН2 Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

PH3 Використовувати дані анамнезу, епізоотичної ситуації, результати клінічних, лабораторних, інструментальних та інших досліджень.

PH5 Встановлювати діагноз хвороби на основі виявлених характерних патологоанатомічних змін в уражених органах і тканинах під час розтину трупів тварин.

PH6 Дотримуватися основних понять з біобезпеки, біоетики, добробуту тварин.

PH7 Здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел та володіти комп'ютерними програмами.

PH9 Брати участь у розробленні карантинних та оздоровчих заходів, застосовувати методи терапії тварин і профілактики хвороб різної етіології.

PH11 Знати правила зберігання фармацевтичних засобів і біопрепаратів, шляхи їх застосування, раціонально використовувати ветеринарні засоби, обладнання та інше ветеринарне майно.

PH12 Проводити дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію та інші заходи з профілактики хвороб заразної етіології.

PH14 Застосовувати зоогігієнічні і ветеринарні правила утримання та годівлі тварин.

PH15 Дотримуватися правил безпеки життєдіяльності й охорони праці за фахової діяльності

PH16 Планувати професійну діяльність та оформлювати звітну, облікову і довідкову документацію.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Фахові компетентності (ФК):

СК 2 Здатність відбирати, етикетувати і упакувати матеріал для лабораторних досліджень та оформлювати супровідні документи на нього.

СК 6 Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики, благополуччя тварин у професійній діяльності.

СК 7 Здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці під час фахової діяльності.

СК 8 Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

СК 9 Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

СК 13 Здатність поширювати ветеринарні знання серед населення й працівників тваринництва, господарств різних форм власності.

У результаті вивчення ВК Фітотерапія у ветеринарній медицині здобувач освіти повинен:

знати :

ботанічну характеристику широко вживаних лікарських рослин, біологічно активні речовини, що містяться у рослинах та їх механізм біологічної дії.

вміти:

- розпізнавати у вегетаційному стані рослини основних фармакологічних груп (сечогінні, жовчогінні, в'язучі, проносні, відхаркувальні тощо);
- правильно заготовляти, консервувати та зберігати лікарську рослинну сировину;
- трактувати взаємозв'язок між вмістом біологічно активних речовин лікарських рослин і їх фармакологічною дією;
- оволодіти методикою виготовлення основних лікарських форм з рослинної сировини і використання фітозасобів;
- вибирати фітозасоби загальної та специфічної дії залежно від наявних функціональних розладів у хворих тварин.

3. ОБСЯГ ТА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ

Форма навчання

денна

Підсумкова форма контролю

диференційний залік

№ теми	Назва теми	Кількість годин								
		Разом	Самостійна робота	Всього	Навчальні заняття					
					Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1.	Лікарські засоби рослинного походження та їх загальна характеристика									-
1.1.	Вступ. Дикоросла і культурна флора в	12	4	8	4	-	2	2		-

	ветеринарній медицині.								
1.2.	Лікарська рослинна сировина, її заготівля.	12	4	8	4	-	2	2	-
1.3.	Дія рослинних засобів на систему дихання.	10	4	6	2	-	2	2	-
1.4.	Дія рослинних засобів на систему травлення та печінку. Дія рослинних засобів на серцево-судинну і нервову системи.	18	4	14	6	-	6	2	-
1.5.	Дія рослинних засобів на сечостатеву та ендокринну системи.	12	4	8	4		2	2	-
2.	Класифікація лікарських рослинних засобів за їх дією на організм і фармакотерапевтичне обґрунтування призначень рослинних ліків за розвитку різних патологій.								
2.1.	Антигельмінтні та протипаразитарні засоби рослинного походження.	10	4	6	4	-	-	2	-
2.2.	Отруйні та шкідливі рослини. Характеристика основних отруєнь тварин рослинами. Принципи діагностики. Загальні лікувальні і профілактичні заходи при отруєннях	16	6	10	6	-	2	2	-
Разом з ОК		90	30	60	30		16	14	

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Рекомендована література
III курс, II семестр			
1. Лікарські засоби рослинного походження та їх загальна характеристика .			
1.1.	Вступ. Дикоросла і культурна флора в ветеринарній медицині.	4	[1] с. 8-16
1.2.	Лікарська рослинна сировина, її заготівля.	4	[1] с.16-36
1.3.	Дія рослинних засобів на систему дихання.	2	[1] с.46-52
1.4.	Дія рослинних засобів на систему травлення та печінку. Дія рослинних засобів на серцево-судинну і нервову системи.	6	[1] с.37-- 46 -53-64
1.5.	Дія рослинних засобів на сечостатеву та ендокринну системи.	4	[1] с.65-73
2. Класифікація лікарських рослинних засобів за їх дією на організм і фармакотерапевтичне обґрунтування призначень рослинних ліків за розвитку різних патологій			
2.1.	Антигельмінтні та протипаразитарні засоби рослинного походження.	4	[3] с. 380-425
2.2.	Отруйні та шкідливі рослини. Характеристика основних отруєнь тварин рослинами. Принципи діагностики. Загальні лікувальні і профілактичні заходи при отруєннях.	6	[4] с.571-585
Разом за семестр		30	

4.2. Теми практичних (лабораторних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми та засоби контролю	Рекомендована література
III курс, II семестр				
1.	Лабораторне заняття: Лікарські рослини і сировина рослинного походження. Морфологічна класифікація рослинної сировини. Надземні і підземні частини рослин, як лікарська сировина.	2	Усне опитування	[2] с.17-24
2.	Практичне заняття: Вивчення хімічного складу лікарських і отруйних речовин.	2	Усне опитування	[2] с.24-28
3.	Лабораторне заняття: Збір лікарських рослин і заготівля лікарської сировини. Планування заготівлі лікарської рослинної сировини.	2	Усне опитування	[2] с.10-11
4.	Практичне заняття: Консервація і зберігання лікарської рослинної сировини.	2	Усне опитування	[2] с.11-13
5.	Лабораторне заняття: Визначення шкідників рослинної сировини та ступеню ураження ними сировини. Визначення вмісту вологості і золи рослинної сировини. Визначення ступеню її зіпсованості та вибракування рослинної сировини.	2	Усне опитування	[2] с.13-16
6.	Практичне заняття: Вивчення і виготовлення зборів рослин при хворобах органів дихання.	2	Усне опитування	[1] с.46-52
7.	Лабораторне заняття: Вивчення дії валеріани лікарської, красавки (беладони) та її препаратів. Вивчення дії адонісу весняного, наперстянки, полину гіркого та їх препаратів.	2	Усне опитування	[1] с.
8.	Практичне заняття: Вивчення і виготовлення зборів рослин при хворобах серцево-судинної системи, органів травлення, нервової системи.	6	Усне опитування	[1] с.37-46
9.	Практичне заняття: Вивчення і виготовлення зборів рослин при хворобах сечостатевої системи.	2	Усне опитування	[1] с.65-73
5.	Лабораторне заняття: Лікарські форми з рослинної сировини та технологія їх виготовлення.	2	Усне опитування	[1] с.16-36
6.	Лабораторне заняття: Вивчення рослинних засобів за вмістом основних хімічних сполук. Вивчення отруйних рослин за гербарними зразками.	2	Усне опитування	[1] с.28-30

7.	Лабораторне заняття: Вивчення токсичної дії віха отруйного, буркуна жовтого, борщовика, блекоти чорної, конвалії та болиголову. Вивчення дії антидотів при отруєнні рослинами, які діють на шлунково-кишковий тракт.	2	Усне опитування	[3] с.100-104
8.	Практичне заняття: Техніка введення лікарських форм з рослинної сировини в організм тварин.	2	Усне опитування	[3] с.92-96
Разом		30		

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Рекомендована література
III курс, II семестр			
1.	Історична довідка з розвитку фітотерапії і фармакогнозії.	4	[1] с.8-16
2.	Організація і техніка збору лікарських рослин.	4	[] с.8-10
3.	Вчення рослинних засобів за вмістом основних хімічних сполук	4	[1] с.24-28
4.	Лікарські рослини, які застосовують при хворобах серцево-судинної, травної, нервової систем.	4	[1] с.37-46
5.	Лікарські рослини, які застосовують при хворобах сечостатевої системи, хвороб обміну речовин, хвороб молодняка.	4	[1] с.154-156
6.	Протипаразитарні засоби рослинного походження.	4	[1] с.
7.	Отруйні та шкідливі рослини.	6	[4] с.571-585
Разом		30	

5. ВИДИ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИ І ФОРМИ НАВЧАННЯ

Методи навчання

- словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- наочні (ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження);
- практичні (практична робота).

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття (лекції, практичні), самостійна робота, практична підготовка, консультації, індивідуальні завдання.

Освітні технології: традиційні, інтерактивні (використання мультимедійних технологій), інформаційно-комунікативні

6. КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Планується проведення поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль знань проводиться в усній формі (опитування за результатами опрацьованого матеріалу) або письмовій формі (тестові завдання).

Підсумковий контроль знань здійснюється у формі заліку.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.</p>
«Добре»	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з освітнього компонента, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях - неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладення матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.</p>
«Задовільно»	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.</p>

«Не задовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.
------------------------	---

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Лікарські рослини у тваринництві
1. Ветеринарна фармакологія: навчальний посібник / О.К.Гальчинська. – К.: Аграрна освіта, 2013. 525 с.
2. Грейда Н.Б. Фітотерапія: конспект лекцій. Луцьк, 2022. 77 с.
3. Сучасна фітотерапія : навч. посіб. / С. В. Гарна, І. М. Владимірова, Н. Б. Бурд та ін. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. 580 с.
4. Лікарські рослини в клінічній ветеринарії: навчальний посібник для студентів зооветеринарних вузів і факультетів / В.І. Корнієнко, Н.М. Серединська, О.В. Пономаренко та ін. – Харків, 2021. 285с.
5. Хмельницький Г.О. Ветеринарна фармакологія з рецептурою: підручник / Г.О.Хмельницький, В.І.Строкань. - Київ: Аграрна освіта, 2001. - 317с.: іл.
6. Ветеринарна токсикологія: підручник / Куцан О.Т., Духницький В.Б., Бойко Г.В., Іщенко В.Д. Київ: НУБіП України, 2022. 413 с.
7. Дученко К. А. Сучасні фармакологічні засоби для лікування тварин: навчальний посібник. Харків : РВВ ХДЗВА, 2019. 108 с.
8. Локес П.І., Панасенко І.Г. Лікарські рослини. Підручник. – Полтава: «Довкілля-К», 2010. 264 с.
9. Хмельницький Г. О., Духницький В. Б. Ветеринарна фармакологія. Київ : Аграрна освіта. 2017. 571 с.
- 10.В.М. Ковальов, О.І. Павлій, Т.І. Ісакова. Фармакогнозія з основами біохімії рослин. Підручник. – Х.: «Прапор», 2000, с.704.
- 11.Грейда Б.П., Демчук В.В., Грейда Н.Б., Кварцяний В.В. Вітаміни та основні харчові речовини в обмінно-фізіологічних процесах організму і лікуванні захворювань. – Луцьк: Видавництво друкарні, 2003. 197 с.
- 12.Грейда Н.Б., Грейда Б.П., Кварцяний В.В. Лікарські рослини та їх застосування. – Луцьк: Видавництво Луцька обласна друкарня, 2003. 244 с.
- 13.Коновалова О.Ю., Мітченко Ф.А., Шураєва Т.К. Біологічно активні речовини лікарських рослин: навчальний посібник з фармакогнозії. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 352 с.
- 14.Базалій В.В., Зінченко О.І., Лавриненко Ю.О., Рослинництво: Підручник. Стереотип вид. Херсон: ОЛДИ-ПЛЮС, 2024. 520 с.
- 15.Науменко С.І. Н 34 Практикум із фітофармакології: Навчальний посібник. Київ: Кондор-Видавництво, 2024. 314 с.

16. Лікарські рослини у ветеринарній медицині. Методичні рекомендації до лабораторних занять для студентів I-II курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі ПЗСО та на основі ступеня молодшого спеціаліста зі спеціальності - 211 ветеринарна медицина / О.В. Нікіфорова, О.В. Ладогубець, І.В. Гаркуша, К.А. Дученко // Державний біотехнологічний університет. Кафедра фармакології та паразитології. – Х.: РВВ ДБТУ, 2023. – 32 с
17. Антоненко П.П., Сулова Н.І., Постоєнко В.О. Лікарські рослини у тваринництві: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2024. 424 с.